

ПЕРЕКЛАДИ ПЕТРА СКУНЦЯ: БІОГРАФІЧНО-ГЕРМЕНЕВТИЧНІ АСПЕКТИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 28.

УДК 821.161.2-1.09 "Скунць":81'255.4

Іванишин П. Переклади Петра Скунця: Біографічно-герменевтичні аспекти; 16 стор.; кількість бібліографічних джерел – 8; мова – українська.

Анотація. У статті досліджується перекладацька спадщина відомого українського поета Петра Скунця. Доводиться, що його переклади виконували дві важливі функції: екзистенційну (забезпечували творче виживання поета в нелюдських обставинах комуністичного поневолення) та герменевтичну (будування мостів порозуміння між українською та різними культурами).

Ключові слова: поезія, переклад, порозуміння, інтерпретація, періодизація, сенс, буття.

Чималий корпус перекладної літератури Петра Скунця (1942-2007) озивається до читача своєю масштабністю та різновекторністю і вимагає власного витлумачення. Ці сотні сторінок художнього тексту, що відображають буття десятків різнокультурних поетів, є виразним свідченням важливих речей не лише в іншомовних світах, а й також у світі самого перекладача. І хоча поетична муза П.Скунця переважно оригінальна, самотуння, зосереджена на творенні власного ліричного образу, діалог з творчістю інших митців, насамперед інокультурних, відігравав важливу роль у ліричному екзистуванні автора. Цю роль ми і спробуємо фрагментарно окреслити.

Насамперед впадає в око різноманітність перекладацької діяльності поета, його зацікавлення різними мовами та авторами: абхазькою (Г. Гублія), азербайджанською (С. Вургун), башкирською (С. Алібаєв), білоруською (С. Сидоренко), комі (А. Розмислов, Г. Юшков, А. Ванєєв, І. Куратов, С. Попов, Ф. Щербаков), молдавською (П. Боцу), німецькою (Ольга Рішаві), осетинською (С. Баграєв, Г. Кайтуков, О. Царукаєв, М. Кочісов, А. Галуєв, Г. Гагієв, П. Урумов, І. Гуржибеков, С. Хугаєв, В. Малєв, А. Кодзаті), російською (Д. Вакаров, В. Казанцев, Е. Багрицький, С. Гудзенко, С. Єсенін, Л. Вишеславський, Ф. Кривін), словацькою (П. Горов, Ю. Падо, А. Придавка, Й. Томашік-Думін, Ю. Зборов'ян), таджицькою (М. Каноат), татарською (М. Джаліль), угорською (З. Дьорке, В. Ковач, Б. Салаї, Й. Сервац, З. Зелк, Ш. Фодор), чеською (Я. Затлоукал, С. К. Нейман) та ін. Окреме місце займають переклади поезії русинів-українців з колишньої Югославії: Г. Костельника, М. Ковача, М. Кочіша, Г. Надя, М. Холошняя, М. Стрибера, Ю. Тамаша, Наталії Канюх, Я. Чапко, М. Рамача, Агнети Бучко, В. Горянського, М. Шанти, З. Нярді та ін.

Але в основі цієї різноманітності насамперед лежить закономірність, з якою зустрічається кожен перекладач. Найбільш ґрунтовно, на нашу думку, цю закономірність, як сутність перекладацтва, витлумачує онтологічна герменевтика. Насамперед герменевти відзначають схожість перекладу та читання, оскільки вони обидва втілюють засадничий принцип мистецтва тлумачення: подолати відстань, що існує між автором та читачем, збудувати міст

розуміння. Долоти цю відстань не завжди просто навіть в межах однієї культури чи мови. Для перекладача вона ускладнюється ще й національним фактором, оскільки кожен автор пише твір "для однакомовного з ним читача, і ця спільна рідна мова відокремлює читачів від іншої мови" [2, с.148]. Завдання перекладача – скорочувати відстань між культурами, наводити мости розуміння між двома мовами (а значить, і націями).

Ще відповідальнішою та складнішою є ситуація перекладача у сфері художньої літератури, передусім поезії, оскільки різні літературні види володіють різним "ступенем неперекладності". Наприклад, для великих епічних творів межа неперекладності доволі низька, а от для ліричної поезії – вона найвища. Тому, як твердить Ганс-Георг Гадамер, трансформація чужомовного поетичного твору – "завжди розміщуватиметься між перекладом та переспівом", оскільки "звукові образи різних мов... перекладу не піддаються". Фактично, тут ідеться про інтерпретацію, що у майстра слова стає творчістю, зумовлює появу власного художнього твору: "Коли справжній поет перекладає вірші іншого поета своєю рідною мовою, то внаслідок може отримати справжню поезію. Але тоді це буде скорше його власний вірш, ніж вірш попереднього автора" [2, с.149-151]. Тобто у випадку лірико-поетичних перекладів ми часто зустрічаємося не так із творчою персоналією автора оригіналу, як із персоналією перекладача.

Ознайомившись із поезією Петра Скунця, – визнаного майстра слова, на думку більшості дослідників (Т.Салиги, Р.Кудлика, М.Ільницького, В.Моренця, В.Попа, О.Ігнатівич та ін.), – не важко помітити, що його переклади не є механічними спорудами порозуміння між двома мовами. Поетичні переклади митця – це справді високохудожні трактування першотвору, дуже близькі за напруженням психіки до оригінальної творчості. Інтерпретувати їх можна в різних аспектах, наприклад: *життєписно-хронологічному, когерентно-смісловому чи естетико-технічному*. Враховуючи масштабність останнього аспекту, що передбачає окремих досліджень: вивчення самої техніки перекладу, ретельного порівняння її з технікою оригінальних авторів та численних аналізів окремих текстів, – ми у цій студії зосередимось на деяких

моментах, що стосуються натомість двох перших аспектів.

Діахронний погляд дозволяє простежити появу та функціонування перекладів у різні періоди творчості автора. Спираючись на попередні дослідження [3; 4], можна виділити три виразні періоди творчості П.Скунця як окремого, особистісного вияву української буттєво-історичної свідомості. При цьому важливо виокремити два моменти. По-перше, становлення особистості Петра Скунця та його ліричного “Я”, типове для більшості неконформістської частини шістдесятників. По-друге, в основу періодизаційної схеми нами покладено творчу домінанту автора – громадянську заангажованість його поетичного слова.

Перший творчий етап П.Скунця можна окреслити як **“радянськості”** (1957 – 1962). Характерним для нього є імперський патріотизм (усвідомлення ліричним героєм своєю батьківщиною всього СРСР, а не власне України) та активне наслідування провідних радянських поетів, що писали в дусі нормативного соцреалізму. Ці тенденції й проявилися у двох перших збірках – “Сонце в росі” (1961) та “Верховинська пісня” (1962) – із доволі низьким художнім рівнем. Ранній ліричний герой, як іронічно згадуватиме згодом сам письменник, “напомпований, як шина повітрям, ідеями земного раю” [7, с.166].

Однак уже в цей період проявляються риси пізнішого П.Скунця. І проявляються вони не лише в окремих оригінальних творах, а й у епізодичних перекладах: з Олександра Митрака (закарпатця, що писав близькою до “язичія” мовою), росіян Сергія Єсеніна, Михайла Ісаковського, Едуарда Багрицького, білоруса Василя Сидоренка та болгарина Христо Ботева. Проте, окрім вираження певної, зумовленої радянською колоніальною освітою, слов’янофільської тенденції, російськи зорієнтованого читання та захоплення комуністичною ідеєю (промовистим є есенінський образ “Сонця-Леніна”), маємо у цих перекладах і щось більше. Найпотужніший вплив на молодого письменника тоді мав, очевидно, етнічно найвиразніший з усіх російських письменників Сергій Єсенін, перекладів з якого збереглося найбільше (“Лист матері”, “Відповідь”, “Клене мій опалий...”, “Заметіль”, “Анна Снегіна”, “Чорна людина”, “Квіти” та ін.). Однак і з його поезій, і з творчості інших авторів поет добирає суголосні своїй музі тематичні струни, котрі звучатимуть упродовж цілого творчого шляху: патріотичність, інтимність, іронічність, трагізм другої світової війни, заглибленість у природу та ін.

Характерним із цього боку може бути переклад у 1959-му (один із перших) земляка Олександра Митрака (1837-1913), в якого виразно звучить мотив закоріненості в рідне Закарпаття, убоге і нещасне, але вагітне “золотою долею”, що вигідно дисонує із більшістю ранніх творів П.Скунця, насичених “загальнолюдськими” чи “космічними” мотивами та фальшивим радянським патріотизмом:

*Гори наші, гори,
Наш убогий краю!*

*Я до вас зі смутком
Погляди звертаю.
Що за дивна сила
Тут вас наметала,
Теплий промінь сонця
І землю украла!
Таїте ви в надрах
Золоту долю
Чи взяли навек нас
У свою неволю?**

Із 1962 по 1968 роки можна виділити у творчості П. Скунця період **“шістдесятницький”** (“українсько-радянський”). В цей час молодого поета приймають до Спілки письменників, він налагоджує активні контакти із київською, згодом і львівською, інтелігенцією, переймається новими естетичними віяннями та домінантною для ранніх шістдесятників ідеологією націонал-комунізму, класичним зразком якої може бути публіцистичний трактат Івана Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?”. Захоплений новими ідеями, молодий автор активно творить оригінальну поезію, у світ виходять його нові збірки “Полюси землі” (1964) і “Погляд” (1967), написані виразно в дусі нових віянь і наївних сподівань, коли, здавалося, *“Розбійний, хижий відживає світ”* [5, с.55]. Перекладацький імпульс у цей період дещо послаблюється, – надто багато часу забирає своя творчість та життєва активність, – проте не припиняється зовсім. Письменник працює над перекладами творів естонської шістдесятниці Лі Сеппель, угорськомовного закарпатця Вілмоша Ковача, чеського поета Ярослава Затлоукала та ін. З’являється виразне зацікавлення філософською, медитативною лірикою, що залишиться у митця на все життя.

Однак найбільшу перекладацьку активність спостерігаємо у третій – **“україноцентричний”** – період творчості П.Скунця (1968 – 2007). Цей майже сорокалітній етап доречно ділити на дві частини. І саме в першій з них – “псевдорадянський” підперіод (1968 – 1985) – можна помітити найбільший сплеск перекладацької активності. Близько двохсот перекладених творів припадає саме на цей винятково плідний і водночас дуже непростий час. У цей відтинок можна зафіксувати остаточне становлення і в автора, і в ліричного героя українського, питомо національного світогляду та світовідчуття, свідченням чого стала поема “На границі епох” (1968) та, меншою мірою, збірка “Всесвіт, гори і я” (1970). Після масових арештів із середини 1960-х, у середовищі шістдесятників формуються три провідні групи: *конформісти* (офіційні шістдесятники: І.Драч, Д.Павличко, Б.Олійник та ін.), *дисиденти* (творці в’язничої та емігрантської літератури: В.Стус, І.Калинець, І.Світличний, З.Красівський, о.Я.Лесів та ін.) та *неофіційні неконформісти* (Л.Костенко, М.Вінграновський, І.Чендей, І.Жиленко, Вал. Шевчук та ін.). Творчість Петра Скунця доречно розглядати саме в контексті третьої шістдесятницької групи, представників якої російська

* Тут і надалі переклади цитуємо за рукописом четвертого тому творів Петра Скунця (підготовлений видавництвом “Гражда”) (прим. автора).

колоніальна система карала вигнанням з роботи, цькуванням, замовчуванням тощо. Молодий поет теж зазнає переслідувань: викликають “на килим” до компартійних структур, пускають під ніж примірники вже віддрукованої поеми “Розп’яття” (1971), звільняють з роботи в обласному видавництві “Карпати”, відбуваються бесіди із репрезентантами пильного КДБ та ін.

Під час довгих років замовчування (перша публікація 70-х з’явиться у журналі “Вітчизна” за 1976, перша книга поезій “Розрив-трава” вийде у 1979-му), коли вихід оригінальної поезії був заблокований, саме переклади стали засобом збереження та вдосконалення творчої форми. За спогадами митця, у цей час він активно перекладав те, що подобалося, перекладав передусім для себе. Однак, коли видавництво пропонувало перекласти того чи іншого автора за гонорар, то “намагався робити вибір: тих, чия муза не подобалася, якщо й перекладав, то доводячи до «кондиції»” [3, с.199]. Тут можемо спостерігати в поета типово герменевтичну настанову справжнього майстра слова, котрий “лише тоді стає перекладачем, коли поезія обрана ним для перекладу, стає невід’ємною частиною його власного поетичного твору” [2, с.151]. Таким чином з’явився великий пласт перекладів різноматематичних творів (медитаційних, інвективних, патріотичних, інтимних, воєнних, історіософських, на тему мистецтва) із мов різних народів: комі, осетинської, словацької, угорської, чеської. Окремо слід відзначити перекладену для видавництва “Карпати” низку публіцистичних поезій російськомовних закарпатських поетів міжвоєнного та воєнного періоду (Д.Вакаров, М.Сокач, К.Дюрічка, Г.Токар) [1] та понад сто ліричних творів (переважно рефлексійного типу) німецькомовної закарпатської поетеси Ольги Рішаві (1903-1993), виданих окремими книгами: “Голуба мандрівка” (1979) та “Рокам подвоєно ціну” (1996). Пізніше деякі з цих перекладів з’являлися у збірках поезій – “Розрив-трави” та “Сейсмичній зоні” (1983).

Окрім творів О.Рішаві, окремими книгами вийшла книга перекладів П.Скунця – “Зоряниця” (1985). Виходили переклади поета й у тогочасних літературних збірниках перекладної поезії: “Легенда про голод” (1969), “Березова криниця” (1972), “Весняні кодри” (1973), “Віщий вогонь (1973), “З вогненних ліг” (1975), “Я тобі дарую пісню” (1976), “З-під гірського неба” (1977), “Карпатська весна” (1982), “Здрастуй, сестро” (1982), “Відкритий дім” (1982), “Забута земля” (1982), “Весняна Влтава” (1982), “Хвиля Балатону” (1983), “Біля Ільмень-озера” (1984), “Нас братерство єднає навіки” (1984), “Вітер з полонини” (1986), “Випробування” (1986), “Чарівний дзвіночок” (1986) та ін. [5, с.1].

Доволі плідним, хоч далеко не таким як попередній, для перекладацької творчості поета був і наступний підперіод – “явно (експліцитно) національний” (чи “постколоніальний”), що охопив часи горбачовської “перебудови” та незалежності (1986-2007). Важливо відзначити громадянську мужність поета. У 1989 році Тарас Салига відзначав, що П.Скунць чи не єдиний із закарпатських

поетів торкається перебудовної тематики [6, с.118-120]. Він же чи не перший серед українських поетів звернувся до небезпечної теми Чорнобиля у віршах “Рух”, “Земля химер”, “Енергія”, “Два експромти зі свята рідної мови”, “Перепочинок у перезміну” та ін. Взагалі, цей постколоніальний етап позначений активною державотворчою діяльністю поета та його художньою боротьбою, з позицій шевченківської національно-екзистенціальної традиції, із імперськими російсько-комуністичними концептами в духовно-політичному просторі країни та протистоянням потужному впливові західних неоконіальних лібералістичних доктрин, в основному так званого “постмодернізму”. Про це яскраво свідчать як тогочасна періодика, так і збірки поезій: “Спитай себе” (1992), “Один” (1997, 2000), “Колись я був на світі Травнем” (2000), “Нічні портрети” (2003). Серед помітних перекладів цього останнього періоду варто вирізнити переклади у другій половині 80-х деяких російських авторів (С.Гудзенко, Ф.Кривін) із антиімперською тематикою, а також великий цикл перекладів із бачванського діалекту українців-русинів Югославії у 1990-х, що вийшов окремою антологією “Ми тут не гості” (1997).

Хронологічний погляд дає багато для з’ясування масштабів та розвитку перекладацької діяльності письменника, однак він не завжди уможливує виявлення смислових параметрів. Тому звернемося тепер до *когерентно-смислового аспекту* перекладів П.Скунця як міжмовного мосту. Цей ракурс передбачає виявлення у перекладах автора важливих моментів суголосності з інокультурним візаві на значенневих рівнях літературного твору. Продуктивним у цьому плані є виявлення герменевтичних точок “скорочення відстані” між різними мовами та націями, що репрезентують перекладені автори, та П.Скунцем як конкретно-історичним репрезентантом українського духовного досвіду. Розглянемо деякі з основних цих точок (значенневих аспектів) – ідеологічну, настроєву, територіальну та етнософську, – котрі стають надійними опорами для зведення споруди міжкультурного порозуміння.

Світоглядний чи ідеологічний аспект дозволяє помітити не випадковий добір перекладуваних авторів, що засвідчує моменти ідейної суголосності. Творчій музі П.Скунця чужі письменники, яким чужими є утвердження цінностей важливих для українського митця: патріотизму, гуманності, вітаїзму, мужності, свободоловства, дотепності, мудрості, свободи творчості, справедливості, законності в природу, поваги до предків та ін. Згодом сюди додається усвідомлення цінності релігійного досвіду. Характерним прикладом може бути інвективний вірш осетинського поета Ахсара Кодзати “Коста Хетагуров”, перекладений у складному для автора 1975 році. Цей твір – в умовах тотального брежневського застою, в умовах начебто цілком заглушеної окупаційним режимом волі до спротиву, в умовах відчаю та зневіри – раптом художніми устами основоположника осетинської літератури Кости Хетагурова озивається до свідомості українського

автора, а через нього до українського читача, потужним ліричним гімном мужності, патріотизму і боротьбі за найсвятіше для кожної людини і народу – свободу. І роль митця у цій боротьбі – завжди ключова:

*Пошли нам, Боже, смерть, а не потомків,
Якщо навчилися жити ми в ганьбі,
В ярмі брести, мов ті воли, покiрно,
Продатися за гріш і за чинок,
На все очима живота дивитись!
Кому душа дешевша від гроша,
Хто, як слимак, сидить у власній мушлі, -
Такі мене приманюють не раз
До себе...*

*Ні, я повзати не вмiю!
І з поля бою я не побiжу
До вин іскристих, мрамурових ніжок...
Бо знайде ворог сонного мене,
Підніме списом, як дрантиву шапку.
Нехай мене за блазня мають – що ж,
Не був я шахраєм і лизоп'ятом.
Ім'я народу очорнити?
Ні!*

*Та краще пси мою би кров хлебтали!
Я за пісні не вимагав платні
Чи слави...
Буду ще й тоді співати,
Коли один на світі осетин –
Ще осетин...
Хоч ним і сам я буду!*

Інший вимір духовного – глибоку людяність – уміє помітити й утвердити автор, переклавши дистихи словацького поета Яна Замбора. Здавалася б, незначна побутова дрібниця – зганяння злості на іграшці – отримує у творі глибше трактування: а чи не так само неусвідомлено ми інколи ображаємо своїх найрідніших, залишаючи невидимі сліди завданого болю у них на серцях? –

*І прийшов я роздратований додому
і гумову собаку збив ногою.*

*Заскавучала. Чим її погою?
Я гладив довго іграшку потому.*

*Але удару так я і не стер.
Незримий слід лишився дотепер.*

У плані емоційної суголосності важливим є *настрoєвий* аспект. Уміння глибоко відчувати буття притаманне (через специфіку ліричного світосприйняття) кожному поетові. Для П.Скунця ж важливими у перекладних авторів є ті емоційні стани, що перегукуються із ним та його поколінням: відчуття/пережиття всесвіту, кохання, минулої війни, інших людей, мистецтва, природи, родини та ін. У ранній період творчості такі пафосні, ідейно-емоційні суголосності були притаманні, наприклад, П.Скунцеві із ліричними персонажами Сергія Єсеніна, особливо в інтимних творах:

*Клене мій опалий, клене зледенілий,
ти чому зігнувся в заметілі білій?
Щось ти, може, бачиш? Щось ти, може,
чуєш?*

За селом гуляєш, вдома не ночуєш.

*І, як п'яний сторож, вийшов на дорогу,
Втонув у замети, приморозив ногу.*

*Ах, я сам не годен на ногах стояти,
З дружньої гостини не дійду до хати.*

*Там вербу зустрінув, там сосну примітив,
В заметіль співав їм співанки про літо.*

*Сам собі здавався я таким же кленом,
Тільки не опалим, а вовік зеленим.*

*І, згубивши сором, п'яний до загину,
Обнімав берізку, як чужу дружину.*

В інших перекладах-інтерпретаціях близьким поету виявляється, для прикладу, іронічно-гумористичний тип емоційної спрямованості. Саме це бачимо у перекладі 1988 року з Фелікса Кривіна, де засуджуються імперські війни минулого і сучасності, лицемірно прикриті закликами до миру та добросусідства; при цьому дещо переосмислюються образи відомих історичних діячів:

*І даремне Цезар твердив,
Александр і Кір:
До зарізу миру треба!
Ім наперекір
Світ зухвало зброю щирив,
Було чути скрізь,
Що нема на світі миру,
Є лише заріз.*

*.....
Але й далі мимовільно
На догоду злу
Пишемо панічні війни
Звично через «у».
Римлянин на перса лізе,
Перс на Рим поліз...
Де потрібне до зарізу?
Є лише заріз.*

Територіальний (чи регіональний) аспект дозволяє виявити особливу увагу поета до тих митців, що або жили на Закарпатті, або писали про нього. Саме цей фактор малої батьківщини спостерігаємо, скажімо, у перекладах “Добрий дощ” з Семена Гудзенка, “Підкарпатський псалом” з Ярослава Затлоукала чи “Ужгородська елегія” зі Станіслава Костки Неймана. Чимало таких творів віднаходить П.Скунць, сам глибоко закоханий у Карпатську Україну, в німецькомовних елегіях та медитаціях Ольги Рішаві, про що свідчить, наприклад, вірш “Карпати”:

*Куди не глянь –
розбіглися ліси,
вони мені немало
дали краси.
Луна пісень
на вранішній зорі...
Дива гойдають гори
мені вгорі.
І поле, й ліс*

зворушив вітровій.
 Карпати – о вітчизно,
 о світку мій!
 Яка снага
 в річках, струмках твоїх,
 коли торкнеться втома
 стареньких ніг.
 Нема землі,
 аби над цю була,
 звідкіль стежина перша
 мене вела.
 Тут ліс мені
 засяєв і не зблід.
 І тут моєї праці
 глибокий слід.

Четвертим важливим моментом, що дозволяє зрозуміти глибину когерентно-сміслового діалогу, стає аспект *етнософський*. Тут ідеться про літературно виражений феномен національної соборності українців, розкиданих історією по різних країнах і тому часто мовно віддалених від батьківщини, однак екзистенційно прив'язаних до національної самобутності українського народу як свого осердя. Доречним прикладом налагодження поетичного мосту між українцями світу та земляками на материні можуть бути переклади П.Скунця із бачванського діалекту українців-русинів колишньої Югославії (тобто тут маємо цікавий випадок: переклад здійснюється, фактично, в межах однієї культури тільки з іншого варіанту національної мови), для яких від часів Гавриїла Костельника, за образним тлумаченням Михайла Ковача у марійському вірші, Україна – це “хата предків” (“Молитва сучасної людини”). Експліцитним вираженням цього важливого для буття новітніх українців духовного зв'язку може бути вірш Юліана Тамаша “Мене Тарас і мертвий зрозуміє”, в якому незмінним і ключовим символом національно-духовної ідентифікації – “батьком” – є Тарас Шевченко:

*По-руськи озиваюсь:
 мене Тарас і мертвий зрозуміє.*

*Ти старший, тим мудріший, та хоча
 не все пристойно батькові казати,
 сказати мушу:
 твоя Вкраїна – багатир заплаканий,
 козак, затягнутий до струн бандури,*

Література

1. Віщій вогонь: Збірник поезій 1939-1944 рр. / Упоряд. та післямова Ю. Балеги. – Ужгород: Карпати, 1974.
2. Гадамер Г.-Г. Читання і перекладання // Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика / Вибрані твори / Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2001. – С.145-153.
3. Іванишин П. Петро Скунць. Силует митця на тлі епохи. – Дрогобич: ВФ “Відродження”, 1999. – 211 с.
4. Іванишин П. Поезія Петра Скунця (Художнє вираження національно-духовної ідентифікації ліричного героя). – Дрогобич: ВФ “Відродження”, 2003. – 296 с.
5. Ігнатів О.С. Творчість Петра Скунця: проблематика та художня еволюція: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.01.01 “Українська література” / О.С.Ігнатів. – Київ, 2001. – 20 с.
6. Салига Т. Хай слово правдою озветься. Полемічні нотатки про творчість поетів Закарпаття // Жовтень. – 1989. – № 2. – С.117-121.

*та наді мною най вона не плаче.
 Най хмари розжене і най
 одне й те саме сонце нас осяє,
 моїх руснаків і твоїх, котрі
 у голосі моїм із борозен, із-під землі
 встають, заспівають «Рече та стогне Дніпр
 широкий».*

*Дніпровські хвилі я прийшов побачити,
 чи пам'ятаєш нас бодай у смерті?
 Я бачу, пам'ятаєш. Чи то живі збагнуть?
 Говориш ти: від ранку старший вечір.*

Об'єднують діаспорних та материкових земляків і спільні проблеми. Наприклад, так часто тавроване Петром Скунцем націовбивче, трагічне заробітчанство та так звана трудова еміграція: “Верховинці, верховинці, / чи трембіти – на полом? / До чужинців поодинокі / ходять тільки у полом. / Ваші правнуки забудуть, / де їх прадіди зросли, / і земля та стане брудом, / що з собою ви несли” (поема “На границі епох”, 1968). Це ж непокоїть і ліричного протагоніста Якіма Чапка у “Потязі на Дюссельдорф”:

*У матері опухлі очі,
 а батько й далі хмуру курить,
 дивують Міжа хмарочоси,
 людські потоки безконечні.
 Розбіглися з-під підшоссів
 гірких полів далекі гони,
 чекає їх зубасте сонце
 десь там на несвоїй землі.*

Не важко помітити, що переклад, поруч із оригінальною поетичною творчістю, літературною критикою, публіцистикою, редакторською справою, громадською діяльністю тощо, – є одним із важливих способів творчого буття Петра Скунця. Переклад розширював ідейно-естетичні обрії молодого автора, рятував в часи переслідувань і матеріальної скрути, завжди допомагав шліфувати “незглибиме творче ремесло” (І.Франко), сприяв освоєнню нових духовних обширів. Та водночас він виконував важливу герменевтичну функцію: за допомогою перекладу митець майстрував тривкі мости порозуміння між різними мовами та культурами. Скористатись цими мостами Петра Скунця, що провадять до глибшого розуміння чужого й свого буття, має тепер змогу кожен український читач.

7. Скунець П. Відпустка у природу, або На пошуки себе самого // Скунець П. Спитай себе: Поезії. – Ужгород: Карпати, 1992. – С.138-206.
8. Скунець П. Полюси землі: Поезії. – Ужгород: Карпати, 1964. – 71 с.

Петр Иванович

ПЕРЕВОДЫ ПЕТРА СКУНЦА: БИОГРАФИЧЕСКО-ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Анотация. В статье исследуется переводческое наследие известного украинского поэта Петра Скунца. Доказывается, что его переводы исполняли две важные функции: экзистенциальную (делали возможным творческое выживание поэта в жестоких обстоятельствах коммунистической оккупации) и герменевтическую (построение мостов понимания между украинской и другими культурами).

Ключевые слова: поэзия, перевод, понимание, интерпретация, периодизация, смысл, бытие.

Petro Ivanushyn

TRANSLATIONS BY PETRO SKUNTS: BIOGRAPHICALLY-HERMENEUTIC ASPECTS

Summary. Translation heritage of famous Ukrainian poet Petro Skunts' is investigated in this article. It is proved that his translations had two important functions: existential (provided creative survival of the poet in the inhuman circumstances of the communist enslavement) and hermeneutic (reaching an understanding between Ukrainian and different cultures).

Key words: poetry, translation, understanding, interpretation, periodization, sense, existence.

Іванишин Петро – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.